

aliquid in te esse præclarum & laudabile, cui invidetur & quod æmulatione dignum sit: simulq; addidit hoc Diogenis apophthegma, qui homini apud illum de livore & odio quorundam, quo incessabatur exoptulanti, hoc aperuit consilium: ut scilicet in ultionem inimicorum inceptum virtutis cursum fortiter & alacriter persequeretur, nec eum abrupter: ut quæ certissima sit via ad vindictam de illis sumendâ, qui hoc nomine sese perpetuò excruciant, & intimas cordis partes sensim & assiduè exurunt. Maiore siquidem invidi cruciatu torquentur virtutibus conspectis in eo, quem imitari nequeunt, quàm si fustibus & armis ab hostibus impeterentur.

Fusio rem de his tractationem Theologis relinquam, cum ea sint mera animi pathemata, cuius illi curam gerunt: transeamusq; ad alias quatuor perturbationum animi species, quæ restant excutiendæ, utpote quæ propiùs corpus attingant, ipsumq; conturbent, ut inde magna sanguinis humorumq; aliorum oriatur perturbatio, quæ intestinum bellum, & furiosos insultus prorsus in corpore excitet. Hinc variis agitantur ægritudinum procellis, quarum nulla haberi possit, præterquam à sagacissimo & peritissimo Medico, cognitio, nec turbarum eiusmodi compositio, aut extinctio.

DE AMORE VENEREO.

Cap. V.

QV AE

QUÆ igitur nobis restant enarrandæ animi affectiones, sunt venerus amor, ira, gaudium, timor & tristitia: inter quas primum occupat locum Amoris perturbatio, velut aliarum radix & scaturigo.

Frustrata Ab eo enim oritur æmulatio ab æmulatione ira
veneri amoris. & furor, à furore vindicta, ex qua iniuriæ nascuntur & læsiones, quæ demum supplicii metum incutiunt, quem perpetuo tristis recordatio, tædium & mœstitia consequuntur. Aut si aliter negotium hoc expedire velimus, ex hoc ipso amore, absentis boni potiundi cupiditas nascitur: ex cuius præsentia & possessione oritur lætitia: quam brevi duraturam, ut leve mobile & mutabile bonum, mox metus excipit, ne excidat: ita ut quantacumq; sedulitate ac custodia difficili retineatur, de iactura fugacissimi boni semper timeatur. Ex huius boni privatione, ingens nascitur tædium, & prorsus lethalis mœstitia ac indignatio, quæ animum nocte dieq; contorquet.

Venera cupido est basis & origo aliarum affectionum.

Venera igitur hæc cupido, cum basis & origo sit aliarum, ut diximus, affectionum, atq; inde omnium motuum, quibus animus cum corpore perturbatur & excruciat, quoties ab ea abripi nos patimur, & transversos agi, primo nobis examinanda suscipietur. Huius itaq; tales sunt effectus ut sapientissimos quosq;, nec non fortissimos duces, nullis bellorum æstibus aut machinis territos, invadat & concutere soleat, imò expugnet & prosterneat: acutissimos reddat stupidissimos, & qui iudicio pollent, dementes: prudentissimos ad insaniam redigat, moderatos effræ-

effrænet, deniq; hominem in brutam commu-
tet: cuius porro tanta vis est, ut quos aggressa
est, in desperationem præcipitet, ac manus sibi
inferri miserando aspectu cogat: homines bel-
luis immaniores efficiat, quas ad mortem ruere
voluntariam nusquam animadvertimus, aut ali-
as sui generis, unguibus aut dentibus dilacerare.

Quemadmodum autem illa venefica Circe à
poëtis tam decantata, fingitur eos, quos ad se in-
tromitteret, non tantum effascinaffe, mente &
iudicio privasse: sed etiam in fœdissima bruta,
porcos nempe, turpissimum animal convertisse:
Sic quos rapit insana illa Cupido, de statu men-
tis deturbat, à studio & cognitione virtutis avo-
cat, omnem illorum fortitudinem infringit, cor-
poris robur enervat, functiones animæ omnes
interturbat & oblædit, ad omne vitium omnem-
que turpitudinem præcipites agit, deniq; ex ho-
minibus bruta animalia effingit, ut iure volupta-
tem alteram Circeen esse dixeris.

Si morbos ex amore prodeuntes spectemus:
corporis & animi molliem parit, languores, li-
pothymias, syncopes, paralyfes, cruditates, om-
nis generis arthritides, vigilias perpetuas par-
rit, omnem threptices facultatem & œconomi-
am vitiat, ut subrumidi, pallidi, lividi, huiusmo-
di homines, omni vegeto destituti colore con-
spiciantur: quin & luem illam veneream tam
famofam, lepramq; qua totam corpus in frustra
putrida solvitur, progignat: qua ratione Circæ-
os porcos fœditate superat. Hæc sunt ornamen-
ta, illæ dotes, quibus satellites suos ac milites
volu-

*Sicuti Cir-
ce, hominē
in pecus: ita
Amor,
virtutem in
vitium ver-
tit.*

*Morbi ex
venere quot
& quanti.*

voluptas exornat : quos tamen præ amoris infania parum reformidant, aut nihili potius faciunt.

Attamen ut à depravatis eiusmodi cupiditatibus & perturbationibus iuniores avertamus, & medicos etiam erudiamus, qua ratione fons ille mali exhauriri ac exsiccari possit: exempla quædam subiiciemus illustriam quorundam virorum, quibus saniores & prudentiores doceantur ex aliorum deformitate, mentem ab eiusmodi inquinamenti, pravisq; cogitationibus, abducere. Solent enim aut debent lapsus aliorum, & infelices malè institutæ vitæ eventus, alios terere, qui eadem vestigia sequantur: quique lato inter gradiendum immergitur, comiti suo meliori incedendi via autor esse debet. Alioquin non careat ille reprehensione, qui periculum libi imminens non defugiat, iusteq; imprudentiæ ac temeritatis arguatur, qui alieno exemplo non sapiat.

*Salomonis
amor illegi-
timus.*

Vt igitur ostendamus vel sapientissimos etiam veneno hoc amoris infici, occurrit primò sapientis illius Salomonis insigne exemplum, de quo dicere super sedebimus, cum ex sacris scriptis illius historia omnibus satis elucescit. Curus tamen exemplo pius quisq; movebitur, ut ab eiusmodi illecebris avertatur: ne fortè quem audivit tot virtutum donis, tantaq; sapientiâ instructum, turpiter tamen prolapsum, imitetur, nevé idem ipse inferioris longè conditionis, & levioribus ac nullis propè munitus præfidiis, periculum lapsus incurrat, aut graviora peccata com-

mittat: sicq; Dei gratiâ spoliatus gravissimum æternæ mortis subeat supplicium.

Præter hoc, aliorum etiam sagacis ingenii virorum, sequuntur exempla, qui licet fortitudine præstantes essent, hoc icti veneno, & rationem & virilitatem amiserant. & prorsus enerves, & effeminati facti sunt. Testatur hoc Marcus ille Antonius vir prudentia singulari præditus, qui Cleopatram nimio amore incensus, insana etiam eisdem suscepit studia ac consilia, nihil non imprudenter, leviter, ac negligenter tractavit, aut deinceps aggressus est, quod laudem æruerit, & famam ei conciliârit. Totus enim in eo erat, ut in amasiæ suæ sinu & amplexibus viveret, eiusque fascino & incantationibus usq; adeo illaqueabatur, ut nulla habita ratione periculi vel dedecoris, unam Cleopatram & spiraret & loqueretur, ut scribit Plutarchus in eius vita: cuius demum utriusq; infelicissimus ac summè miserandus secutus est vitæ exitus.

*Marcus
Antonius,
Cleopatra.*

Quid ego Herculem in medium producam, communem orbis humani ἀνθρώπων, monstrorum domitorem, totiusq; fortitudinis speculum? ille amatorio Omphales beneficio infelix succubuit, & robur in fœmineam mollitiem, laborem in luxum, Martemq; in delicias muliebres, appensa lateri colo, commutavit: Deliramenta fortassis putas? intueamur quid de fortissimo illo & robustissimo Samfone scriptam reliquerit sacra historia: Quem alioqui invictum una mulier, quam deperibat, emollivit, & tanquam pecudem citra vim ac repugnantia in manus hostium tradidit.

*Exemplum
Herculis.*

D

Signa-

*Lucius Vi-
tellius.*

Signatur Lucius Vitellius, Vitellii Imperatoris pater (ut scribit Suetonius) strenuus, ingeniosus ac prudens, qui turpis & infamis libertinæ cuiusdam amore irretitus usq; adeo fuit, ut nihil non homine indignum patraret: quippe qui inter cætera, scorti vilissimi salivam cum melle in illitum commiseret, quo tanquam summo balsamo instaurandæ vitæ oportuno, arterias & guttur crebro, idq; publice, abiecto omni pudore, ad gratiam eiusdem aucupandam perfunderet.

Mirum utiq; est usq; adeo homines mente & oculis excæcari, ut quam incurrant ignominiam ac infamiam, nequeant percipere, ego idcirco amorem depingi cæcum existimo: Si enim oculorum luce fruëretur, suæ ipsum infamiæ puderet. At eiusmodi venerei ac lascivi homines oculorum lamine perstricti sunt, quod citatum modo exemplum satis ostendit.

Qualis porro iste sit amor docere nos voluit Æsopus in quadam suarum fabularum, cum dicit, omnes animi affectiones ac perturbationes ad effingendum formandumq; amorem concurrere: Iram nempe, metum, tristitiam, gaudium, mansuetudinem, acerbitatem, æmulationem, diffidentiam, & demum reliquas omnes, inter quas pudor unus & verecundia desiderantur.

Reperamus cursum nostrum, doceamuscq; ingenti illo amore instar pecudum homines hebetari, nec solum molles ac effœminatos fieri, qui illi adhærent: ad dementiores omnibus omnino lymphaticis reddi, ut sæpe etiam sese præcipites agant, ac crudelem vitæ suæ lanienam exercent.

ant. Huius generis monstra fuerunt Phillis, Iphis, Hæmon, Sappho, Biblis, Calluce, Phædra, Timagoras, Zidica, quibus mors à seipsis illata, quod insultus tantæ perturbationis ferre non possent: Hisce nonnulla etiam, quæ nostris temporibus evenerunt exempla, apponemus.

Galeazius Mantuæ Dux Patavii degens, iustus à puella, quam deperibat, ut sese in fluvium profundum & ingentem conjiceret, admisisse statim generoso equo calcantibus, se in flumen præcipitem dedit, ut illi morem gereret, posito omni mortis terrore, cum tamen vel sola facti recordatio, lectioq; sanæ mentis hominem percellat, & in quendam veluti horrorem coniciat.

Aliis porro huiusmodi amore captis, vel sola amasarum iactura vel absentia mortem statim præ desiderio intulit.

Simile quid nobis exemplum suppeditat nobilis quidam Gallus iuvenis, non minus strenuus quam omnibus gratus, ex familia Alegriorum oriundus, qui cum ingenti amore Mantuani Ducis filiam prosequeretur, ab eademq; vicissim coleretur: cumq; ei fortè veneno infectum potum ac deleterium, quod in sui perniciem inscius ab alio acceperat, obtulisset, & ex eius usu extremos illam ducere spiritus animadvertisset: deprecatus primò culpam extremo animi dolore perculsus, in sinu eius non sine suspiriis ac lachrymis, animam prior exhalavit: quem statim illa secuta est comes. Hinc quam potens sit amoris vis liquet, qui omnem napellum, arsenicale venenum, & quodvis aliud deleterium, quo potuit

*Galeazius
Mantuæ
Dux.*

*Nobilis iu-
venis Gale-
us amore
perijt.*

D 2

pomum

potum intoxicari, noxæ promptitudine, & exitii celeritate saperet.

*Historia de
insigni a-
moris vi,
cuiusdam
Euryali
aliorumq;*

Aliam historiam amoris impetum mirificè referentem petere licet ex Euryalo quodam equestris ordinis, & comite Sigismundi Imperatoris Augustano, & Lucretia Sienensi puella ab eodem adamata: quorum ardor & flamma pauco temporis curriculo usq; adeò increvit, ut cum Euryalo, discedente Imperatore, abeundum esset, discessumq; sui Euryali & longum vale ferre non posset Lucretia, ex desiderii vehementia, repentina morte paucas post horas concidit:

Aen. Syl.

cuius mortem cum audisset Euryalus eundem vitæ exitum subiisset, ni recreatione amicorum, & salutaribus cohortationibus fuisset restitutus. Nec tamen per totam vitam deinceps mœrorem illum excutere, vel ulla animi hilaritate, at ne risu quidem oblectari potuit.

Quin & prodigiosi huiusce amoris effectus eò usq; provecti sunt, ut non tantum amatarum mulierum illecebræ exæccent, & homines sibi addictos intellectus luce privent: at poculis eisdem amatoris fortius pellicere, ac prorsus subigere sibi studeant: quod si secus contingat, insana illæ mulieres prorsus contabescunt, aut furis agitatae vitam sibi met eripiunt.

Caligula usque adeò ab uxore sua Cesonia amatorio poculo infectus est, ut nullam post eà, nec animi, nec corporis sanitatem sit consecutus.

Cornelius Gallus, tempore Augusti Ægypti præfectus, simili potu furiosus redditus, ac prorsus

sus mente privatus est, ut testatur Eusebius in suis Chronicis.

Idem scribit de Lucretio Poeta, quem ex simili poculo ab uxore Lucilla propinato (ut nonnulli volunt) tantis furiis agitatum fuisse dicit, ut tandem suis ipsius manibus sibi mortem consciverit.

*Hieron. in
Ruffinum.*

Idem ex antiquissimis & præcipuis doctoribus quidam, his verbis confirmat: *Livia*, inquit, *virum suum interfecit, quem nimis odit: Lucilla suum quem nimis amavit: illa sponte miscuit aconitum: Lucilla decepta furorem propinavit pro amoris poculo.* De eodem, quoq; extat illud Politiani in Nutritiis:

Hic qui Philtera bibit, nimioq; insanus amore,

Mox ferro occubuit, sic mentem amiserat omnem.

Sunt qui scribunt inter præcipua amatoriorum poculorum pharmaca Hippomanes recenferi: ut ut sit nihil moror, hoc tantum adiciam, eiusmodi pocula ad illiciendum amorem spectantia planè esse diabolica, ac nomine Christiano indignos esse habendos, qui iis abutuntur.

At scelerati sunt quidam alii, qui longius progrediuntur, quos certum est intoxicatis annulis, aliisq; id genus artificii, quas deperunt, sibi irretire, ut omnem illis pristinam libertatem prorsus eripiant, easq; sibi velut mancipia devinciant.

Quæ quidem *as à d'wara* existimarem, nisi frequentior vincienda ligæ, sive ligandorum ac enervandorum genitalium abusus certis quibusdam incantatoriis vocibus insulurratis, satis

D 3

super-

superq; horum scelerum fidem faceret.

Accedit hūc veterum autoritas, qui subindā scriptis suis, amatoriorum poculorum, philtro- rum, annulorum, characterum, imaginum cerea- rum, & similium, mentionem faciunt.

Quid enim aliud Pharmaceutria Theocriti & Virgilii, per hos intendit versus?

Limus ut hic durefcit, & hac ut cera liquefcit.

Vno & eodem igni, sic noster Daphnis amore.

Quidve Dipsas illa Ovidiana hoc disticho?

Devolet absentes simulasthrag, cerea fingit:

Et miserum tenues in jecur urget acus.

Quid deniq; Canidia Horatii, poculum Circes, Alinus aureus Apuleii, aliud quā mēra philtro & incantamenta amatoria innuunt? Græcis enim & Latinis, his nihil olim fuit familiaris, nihil solennius. Sed autorem horum Diabolum esse, quis non videt? Meritō igitur ex Iuriscō- sultorum, tam priscorum, quā recentiorum sententiā, gravia in eos decreta sunt supplicia, quicunq; his poculis & philtis, in amore poti- undo, sceleratē utantur.

Hæc insuper confirmant quidam ex Ecclesi- asticis Doctoribus, inter quos est Nicephorus lib. 5. c. 27. de Amoris Cypriani adhuc Eth- nici, & S. Iustinæ Christianæ: Et Epiphanius de Gnosticis, qui primi hæretici, publicis scholis magiam, & artem sortilegiorum ad amorem conciliandum, professi sunt.

Deniq; ut quæ à nobis hac de re dicta sunt, lu- culentius declarentur, historiam recensēbimus mulieris istius tantoperè à Carolo Magno ada- mata,

*Historia
Cypriani
& S. Iusti-
na.*

*Carolus
Magnus a-
more effa-
cinatus.*

matæ, cuius etsi vitæ defunctæ longo pōst tempore foetidum cadaver, Imperatoris cubiculum usq; adeo inficeret, ut nemo foetorem sustineret: unus tamen Imperator non tantum non exosus est, sed tanquam suavissimum odorem violæ Cypriæ, aut rosæ Majo mense florem explicantis, odoratissimum retinuit. At primores imperatorii senatus, cum apud Imperatorem nihil promovere possent, ut studium illius ab hoc cadavere avocarent, cogitarunt id citra incantationem & veneficium fieri non posse, atq; idcirco huiusce fortilegii causam pervestigarunt, quam tandem compererunt in annulo aureo sitam, ori incantatricis istius imposito, ut sibi post obitum etiam Imperatorem devinceret. Quo in eius ore deprehenso & amoto, desit repente fortilegium: ita ut domum liber Imperator, & ad sanam mentem revocatus, ubi cubiculum suum ingressus est, nedum obturatis etiam naribus tam detrum putridi cadaveris foetorem pateretur, quinimò statim pedem revocavit, magnoq; clamore cadaver illud asportati illicò demandarit. Quid porro huius annuli asservatori postea contigerit, quàm diu ipsum retinuit, & donec eo loco abdidit, ubi reperiri non posset, ut hoc fascino plenè Imperator liberaretur, ex historia ipsa disci potest.

Præter autem eiusmodi incantationes, veneficia, manias, furores, stupores, & amentias, quas perturbatio isthæc vel præclarioribus animis, senioribus ac constantioribus inducit: quibus præterea Deus bone! ægritudinibus, iisque

gravissimis, quarum causæ abditæ sunt, corpus conficiatur, ad quas propullandas celeberrimus ac prudentissimus medicus, utiq; imprimis necessarius est.

Quot puellæ, mulieres, adolescentes, viri maturæ ætatis, senes, plebei, nobiles, humiles, potentes (cum cæcus amor nullius conditionis aut ordinis hominum rationem habeat) hac tyrannica crudelique servitute, cum animo, tum corpore, contorquentur, omni quiete spoliantur, prostratum habent edendi bibendiq; appetitum, pallefcunt, emaciantur, contabescunt, ac præ deliquis ac virium prostratione quasi morbi alicuius gravitate oppressi, perpetuò decumbere cogantur: In horum curam si accersantur medici, ij ex pulsu frequentiore, urinarum rubore, perpetuisq; vigiliis & animi anxietate aliisq; signis commemoratis, statim iudicabunt morbum vel cachexiam esse, aut lentam aliquam primæ hæcticarum speciei febrim, aut aliam aliquam ægritudinem, symptomatibus prædictis consentaneam: hinc hæc vel illa remedia præscribent: sanguinis missionem imperabunt, benignam aliquam purgationem, aut vehementiorem præcipient: usum lactis suo tempore, & dulcia balnea administrabunt: nec omittent revulsiones, derivationes: sectiones venæ saphenæ in puellis suos menses nondum emittentibus, aut iam suppressos habentibus: condita cardiaca ac obstructions referantia: nec non optimam vivendi rationem præscribent. Sed frustra hæc omnia, eum spiritualis morbus, corporeis auxiliis non juve-

iuvetur. Hic medici scientia, industria, experientiaq; requiritur: hic certa cognitio causarum morbi desideratur.

Idipsum sua ætate venerandus ille medicorum Coryphæus Hippocrates prudentissimè ac solertissimè affectus est: cuius scientia ac fama per totam Græciam diffusa Perdiccæ Macedonum regi inprimis innotuit: à quo chronico & gravi morbo detento tandem in auxilium evocatus est. Is verò cum ad regem, unà cum Euriphonte socio natu maiore pervenisset, & morbi regii naturam accuratè esset rimatus, certissimis signis deprehendit, morbum esse spiritualem, non corporeum, eumq; ex perturbatione aliqua animi foveri. Ex debili enim & languido eius pulsa ad aspectum cuiusdam Philæ patris concubinæ sese prodente, quam amore occulto deperibat Perdiccas, cuius tamen non audebat flammam aut indicium aperire, radicem morbi, quo sensim indies conficiebatur, agnovit, agnitæq; pari industria curationem adhibuit Hippocrates: siquidem Philæ affectus causam explicavit, monuitq; ut Regem servaret: suavibus Perdiccæ oculis, & familiaribus colloquiis adblandiretur, & animum illius recrearet: ex quo factum est, ut pristinæ mox valetudini sit restitutus.

Aliud subsequitur exemplum priori haud dissimile Antiochi Stratoniciæ amatoris, qui quòd improbis facibus arderet, impium pectoris vulnus pia dissimulatione ita contegebat, ut pater Seleucus mœrore prostratus, de solo unici filii obitu cogitaret. Hanc tamen desperationis ne-

D 5 bulam

*Summa
Hippocratis
prudentia
ac solertia.*

*Sorax. in
vita Perdiccæ.*

Erasistrati prudentia. bulam Erasistratus medicus sua discussit providentia. Cum enim iuxta Antiochum federet, & eum ad Stratonis ingressum & regressum, varios animi & corporis motus subire animadverteret, morbum illico deprehendit, & patri exposuit, qui charissimam sibi coniugem, filio cedere non dubitavit.

Plutarch. in vita Demetrii.

Magna certè fuit illustrium horum medicorum in curandis istis principibus solertia & ingenium: illicet turpissimo morbo, turpissimum quoque remedium, scortationem nimirum & incestum in medicamentum prescriberent. Verùm ethnicorum medicorum fuerunt hæc præsidia: quæ à Christianis prorsus reiicienda sunt: aliæque æquiora, eiusmodi malis citrà maiestatis divinæ offendiculum pervestiganda ac administranda sunt. Quæ quidem abunde suppetant: tamque salutaria opportunaque huic malo, ut ægri potius, quam medici culpa, curationem perturbet.

Remedium optimum ad affectiones animi.

Primum autem universaleque remedium quod in hac affectione, aliisque id genus morbis præferendum est, & præscribendum, auxilium est divinum à Deo tanquam supremo medico exorandum: cuius potentia, gratia, & benedictioni, quivis medicus, seuque suaque remedia committere debet, à quo vires suos mutuatur. Prætereà facinoris indignitas apud eos, qui turpibus ac violentis affectibus rapiuntur, insaniaque mentis audacter exaggeranda, & oculis subicienda est, ut morbi periculum, ad mortem inclinantis apprehendant, ac iudicia Dei in se acerba reformident, celesti beatitudine in æternum caritari. Atque

que sic veri ac fidelis medici fungitur officio ille, qui in gravibus eiusmodi morbis, periculosos ac infelices eorum exitus, liberâ prædictione ægris exponit, unde sæpè accidit, ut ægri, periculi metu proposito, sibi meliùs consulant, medici monitis ac præceptis alacrius obtemperent, felicemq; morbi eventum experiantur.

Huius universalis remedii, planè divini, pharmaca è coelo nascuntur: solusq; Deus ea suggerit ac administrat, suaq; benedictione & gratiâ beat, si precibus ab eodem esilagentur.

Particularia porrò alia sunt remedia, quæ ex medici scientia pendent, tanquam Dei in hoc negotio ad restituendos ægros ministri ac famulantis.

Inter alia privata auxilia, norma est vivendi, à qua in omni alio morbo etiam medici suas curationes auspiciari solent, utpote quod supremum sit malorum remedium. Quæ verò omnium sit in hac affectionis violentia, congruentissima ac tutissima diæta, Pythagoricam utiq; censeo, sive parcam & sobriam: aut eam quæ à Lycurgo arcta & laudibus Lacedæmonius instituta est: quam sobrietatis scholam vulgò in Græcia vocabant. Imperandum est igitur illis in condimentum aut restaurativum, iusculum illius gentis nigrum: quo reges ipsi, in gravissimi saporis ferculum, & tanquam delicatissimo, utebantur: sed non nisi fame prius, ex laboriosa exercitatione corporis obsonata, citra quam ingratisissimus erat cibus & planè nauseabundus: cuius rei testis est Dionysius tyrannus: Optimum enim condi-

Schola sobrietatis.

Iusculum nigrum Regum Spartanorum.

mentum

mentum est fames. Aut præscribenda est illis vulgaris illa captivorum, qui non sunt solvendo, diæta, quæ pane & aqua parcissimis constat. De qua ut querantur, nullo iure fieri potest, cum vel hoc victus genere Imperator ille Cyrus, nullo morbo ad id adactus, contentus degeret. Interrogatus enim semel à quodam ex suis domesticis, quid sibi in cœnam parari vellet: nihil præter panem, inquit, mox enim ad fontem cœnabimus.

Hæc igitur vivendi ratio perparca & sobria, mirum in modum huic perturbationi animi conducit. Sine Cerere enim & Baccho friget Venus, ad quam exercendam proni sunt, qui otio torpent; unde illud:

Quæritur, Aegisthus: quare sit factus adulter:

In promptu causa est, desidiosus erat.

Hæc, inquam, arcta abstinentia (famis germana comes) quam amantibus imperamus, ex formulis remediorum Crætetis Thebani petita est. Eam enim illis indicebat, qui hoc morbi genere torquerentur. Tria quippe remedia proponebat, ut potissima & suprema, in huius mali curacionem: λιμόν, χρόνον, βροχόν, famem, tempus, & laqueum. Nam cum luxus sit præcipuum amoris alimentum, huic medetur fames & abstinentia: Sin aliter, tempus omnia tollens, aut certè mitigans, illum levat: Quæ si nihil prodesse, Ethnici istius damnandâ sententiâ, supererat laqueus, ut morbus extremo remedio finiretur.

Restat adhuc particulare quoddam, & ultimum huiusce perturbationis remedium: ut eiusmodi

*Xenophon
in Cyropa-
dia.*

*Laërtius
lib. 6. cap. 5.*

*Tria amo-
ri remedia.*

modi ægri exemplis doceantur, quibus infelici aliorum exitu proposito, dedecus, & mentis perturbationem vitare discant. Magnoperè enim exempla aliorum nos movent, ut meritò dicatur à poëta:

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Quod si hæc apud eos carent aculeis remedia: alia via suppetit, ut exponamus torsiones, dolores, putredinem, fœtorem, luem venerèam, caneros, vultum ac totum corpus virore suo depascetes, & id genus alia symptomata, quæ sine funere perpetuum funus in dies minantur, ac cruciatus inauditos ipsa morte ferociores eiusmodi ægris pariunt.

Deniq; proponenda sunt eis horror, turpitudò, infamia, dedecus, ex tam fœtido nascentia affectu, nihilq; præter miserandum ac calamitosum statum eiusmodi hominibus promittentia: quicquid sibi speciosum & delectabile singuli imaginentur. Non alienum fuerit ab hoc proposito, duo præclara experimenta & curationes, in gratiam quorundam amore insano perditorum excogitata, hoc loco breviter perstringere.

Prius est Hypatix heroinæ, quæ præter corporis insignem pulchritudinem tantis animi & ingenii dotibus ornabatur, ut eruditione ac doctrina, præclara sui seculi ingenia superaret, publiceq; docendo magnam famam consequeretur. Ea cum à quodam discipulo perditè adamaretur, eiusq; cruciatus agnosceret, nolletq; (ne in desperationem iuvenis incideret) acrius reluctari, & postulata acerbiùs repellere: excogitavit

*Hypatix
exemplum.*

tavit

tavit lene congruumq; remedium, quo illum à suo fascino liberaret: liquidem cum eum agnosceret aliàs prudentem, & rationi facile morem gerentem, hoc artificio usa est, ut linteamina multa congesta, menstruis & sanie sordidata illi exhiberet: nec non sublata veste, pudenda tota sanguine madentia oculis eius subiiceret, quò turpitudinem ac fœditatem rei tantopore amara averfaretur suiq; ipsius puderet. Adiecit simul hæc verba: *Istud quidem adamas Adolefcens: nihil autem pulchrum.* Hinc factum, ut præ pudore indecoræ demonstrationis ille erubuerit, flammamq; remiserit, ac modestior deinceps factus fuerit.

Suidas.

*Raimundi
Lulli exem-
plum.*

Posterius est Raimundi Lulli, qui cum adamaret elegantem mulierem, eiusq; amoris fructum decerpere magna importunitate contendere: diem habuisse ab ea dictam memoratur, qua ipsam adiret. Accessit Lullus, cui illa cum sinistram mammam explicasset, & fœdissimum ulcus cancriforme palam exhibuisset, à quo prope modum tota pars illa depasta erat: Hoc tam turpi & abominando spectaculo territus Lullus, præsens suæ insanæ remedium expertus est. Hac enim ratione factum, ut impudicus illius amor in castam amicitiam transferit, studiumq; suum totum in curationem ulceris Christiana charitate ductus contulerit. Hinc occasionem captavit peregrinandi, cum magnis ac doctis viris versandi, ac philosophiæ chymicæ sedulam operam navandi, ut medicinam universalem investigaret: quam consecutus mulierem illam integræ valetudini restituit. Tem-

Tempus est, ut huic veneræ perturbationi finem imponamus: de cuius natura, origine, & causis tum internis tum externis, iisq; quæ ad curationem eiusdem pertinent, fusè satis disseruimus.

Verùm antequam finem attingamus, monebimus, nos hanc effrænam libidinem iam pridem ad vivam expressisse in doricis nostris cantionibus: ubi veri sanctiq; amoris discrimen ab adulterino fædoq; ostendimus.

Expressi adhuc accuratius hunc ipsum amorem, imò furorem, primo magni speculi mundi à me editi libro; per hanc antithesin, quod Deus sit benignus, mansuetus & amoris plenus, ubi amorem Deo proprium & genuinum, qui unus, verus, & rectus est amor, à nostro segrego, qui nullo moderamine fertur, in obiectum concupiscentiæ, mutationum momenta, & intervalla, contrariosq; motus ac discordes semper subiens, nulla certitudine ac constantia veræ charitatis nixus: cum unum & idem in Deo sint amor, constantia amoris, & charitas, ut dilucidè paucis versibus perscripsi. Nostri est igitur officii petere à Deo, ut vera ipsius charitatis erga nos cognitione imbuamur, dictoq; amore ad ipsam totis animæ viribus feramur, ut Deum perinde amemus, prout ab illo vicissim diligimur. Quod potissimum est adversus effrænam hanc affectionem remedium.

DE